

अहमदाबाद सत्याग्रह

अहमदाबाद सत्याग्रह (Ahmedabad Satyagraha) हा अहमदाबाद मिल संप म्हणूनही ओळखला जातो, हे महात्मा गांधींच्या नेतृत्वाखालील पहिले उपोषण (first hunger strike) होते. विसाव्या शतकाच्या शेवटी दक्षिण आफ्रिकेतून परतल्यानंतर 1918 मध्ये अहमदाबाद सत्याग्रहाचे नेतृत्व महात्मा गांधींनी केले होते. या संपात गांधींनी उपोषणाचा एका शस्त्रासारखा वापर केला. अहमदाबाद कामगार आणि गिरणी मालक यांच्यातील वादात हस्तक्षेप म्हणून अहमदाबाद सत्याग्रह करण्यात आला. संप यशस्वी झाला आणि परिणामी कामगारांना 35% वेतन वाढ मिळाली. या लेखात तुम्हाला MPSC परीक्षांच्या तयारीसाठी अहमदाबाद सत्याग्रहाची संपूर्ण माहिती मिळेल. या महत्त्वाच्या विषयाबद्दल पूर्ण आणि मुख्य दृष्टीकोनातून वाचण्यासाठी दिलेल्या लिंकवरून तुम्ही अहमदाबाद सत्याग्रह PDF डाउनलोड करू शकता.

अहमदाबाद सत्याग्रह काय होता? (What is the Ahmedabad Satyagraha?)

अहमदाबाद सत्याग्रह हे महात्मा गांधींचे शक्तीशाली साधन होते आणि भारताच्या इतिहासातील प्रमुख स्वातंत्र्य चळवळींपैकी एक मानले जाते.

- दक्षिण आफ्रिकेतून परतल्यानंतर, गांधींनी अहमदाबाद सत्याग्रहाचे नेतृत्व केले, जिथे कामगार आणि गिरणी मालक यांच्यात वेतनाबाबत वाद झाला, त्याला अहमदाबाद मिल स्ट्राइक असे नाव देण्यात आले. उपोषण यशस्वी झाले.
- त्यानंतर, काही दिवसांतच, शेतीच्या अपयशामुळे कमी उत्पन्न असलेल्या शेतकऱ्यांकडून सरकारला कर भरण्याची समस्या निर्माण झाली, ज्यामुळे खेडा सत्याग्रह नावाचा दुसरा संप सुरू झाला.
- सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्यासह अनेक नेते गांधींच्या मार्गदर्शनाखाली सामील झाले आणि हे यशस्वीही झाले.

अहमदाबाद मिल संप 1918 (Ahmedabad Mill Strike)

अहमदाबादमधील सूतगिरणीचे मालक आणि कामगार यांच्यातील औद्योगिक वादासाठी महात्मा गांधींनी प्रथमच सत्याग्रह आणि उपोषणाचे नेतृत्व केले.

- युद्धकाळातील महागाईची भरपाई करण्यासाठी, कामगारांना 50% वाढ हवी होती.
- केवळ 20 टक्के वेतनवाढ देण्यास गिरणी मालक तयार असल्याने कर्मचाऱ्यांनी उपोषण केले.
- त्यांच्या न्यायाच्या लढ्यात मदतीसाठी गिरणी कामगार अनुसूया साराभाई (Anusuya Sarabhai) यांच्याकडे गेले.
- अहमदाबादमधील सूतगिरणी मालक आणि कामगार यांच्यातील वाद गांधींनी सोडवला.

अहमदाबाद सत्याग्रहाची वैशिष्ट्ये

अनुसूया साराभाई यांना न्यायाच्या लढ्यात मदतीसाठी संपर्क करण्यात आला. खाली अहमदाबाद सत्याग्रहाची वैशिष्ट्ये देण्यात आली आहेत:

- अनुसूया बेहन यांनी गांधींशी संपर्क साधला आणि कामगार आणि गिरणी मालक यांच्यातील वाद सोडवण्यासाठी मदत केली.
- त्यांनी कामगारांची मदत केली असली, तरी गांधी हे अंबालाल यांचे मित्र होते.
- 35% वेतनवाढीच्या मागणीसाठी गांधींनी कर्मचाऱ्यांना संप करण्यास आव्हान केले.
- गांधींनी कामगारांना संपावर असताना शांततेत राहण्यास सांगितले. गिरणी मालकांशी करार करण्यात अपयशी ठरल्यानंतर, कामगारांच्या निर्धाराला चालना देण्यासाठी त्यांनी पहिले उपोषण केले.

- गिरणी मालकांनी होकार दिला आणि अखेर कामगारांच्या मागण्या ऐकून घेण्याचे मान्य केले.
- संप कधीतरी संपला. पॅनेलने शेवटी कामगारांना 35% वेतन वाढ दिली.

खेडा सत्याग्रह (Kheda Satyagraha)

अहमदाबाद सत्याग्रहाच्या अवघ्या 4 दिवसांनी 11 मार्च 1918 रोजी खेडा सत्याग्रह (Kheda Satyagraha) झाला. खेडा सत्याग्रहाचे नेतृत्व सरदार पटेल आणि गांधी यांनी केले होते जेव्हा प्रदेशाला दुष्काळ, कॉलरा आणि प्लेगचा सामना करावा लागला, ज्यामुळे शेती नष्ट झाली.

- गुजरातचा खेडा जिल्हा दुष्काळामुळे उपासमारीच्या मार्गावर होता. कापणी इतकी कमी होती की, शेतकऱ्यांना महसूल देणे शक्य नव्हते. परंतु सरकारने असा आग्रह धरला की, उत्पादकांसाठी उत्पादन इतके वाईट नाही आणि त्यांना कर भरावा लागेल.
- गिरणी कामगारांचा संप संपत असतानाच गांधींनी खेडा सत्याग्रहाचा लढा स्वीकारला.
- गांधींच्या मार्गदर्शनाखाली वल्लभभाई पटेल, शंकरलाल बनकर, महादेव देसाई आणि इतरांसारख्या अनेक नेत्यांनी कर न भरल्याबद्दल सरकारच्या विरोधात आंदोलनात सक्रिय भाग घेतला.
- आंदोलन शांततापूर्ण आणि यशस्वी झाले, कारण सरकारी अधिकाऱ्यांनी मान्य केले आणि शेतकऱ्यांना काही सवलती देण्याचे मान्य केले.

खेडा सत्याग्रह MPSC

MPSC परीक्षेसाठी खेडा सत्याग्रहाचा आढावा खाली देण्यात आला आहे:

खेडा सत्याग्रह	तपशील
खेडा सत्याग्रह तारीख	11 मार्च 1918
खेडा सत्याग्रहाचे ठिकाण	खेडा, गुजरात
खेडा सत्याग्रह कारण	विनाशकारी पीक अपयश आणि प्लेग आणि कॉलराचा प्रादुर्भाव असूनही, खेडाच्या शेतकरी-पाटीदार वस्तीला 23% कर वाढ करण्यास भाग पाडले गेले.
खेडा सत्याग्रह या नावानेही ओळखला जातो	महात्मा गांधींच्या नेतृत्वाखाली पहिली असहकार चळवळ

अहमदाबाद सत्याग्रह आणि खेडा सत्याग्रहाची तारीख (Timeline of Ahmedabad Satyagraha & Kheda Satyagraha)

कालक्रमानुसार महात्मा गांधींनी सुरू केलेल्या आणि नेतृत्व केलेल्या चळवळींची यादी खाली देण्यात आली आहे. अहमदाबाद सत्याग्रहाची तारीख आणि आगामी परीक्षेसाठी इतर तारखा लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे.

गांधींच्या नेतृत्वाखालील चळवळी	वर्ष
चंपारण सत्याग्रह	1917
अहमदाबाद मिल संप	1918
खेडा सत्याग्रह	1918
रॉलेट कायद्याविरुद्ध सत्याग्रह	1919

अहमदाबाद सत्याग्रह MPSC प्रश्न

खाली MPSC Question Paper मधून एक प्रश्न दिलेला आहे:

1. खालील जोड्यांचा विचार करा:

- 1) चंपारण सत्याग्रह – गांधीजींचे भारतातील पहिले उपोषण
  - 2) अहमदाबाद गिरणी लढा – गांधीजींचा भारतातील पहिला सविनय कायदेभंगाचा प्रयोग.
  - 3) खेडा सत्याग्रह – गांधीजींचा भारतातील पहिला असहकाराचा प्रयोग.
- वर दिलेल्या जोड्यांपैकी कोणती जोडी योग्यरित्या जुळली आहे/ आहेत?

- A. फक्त 1 आणि 3
- B. फक्त 3
- C. फक्त 2 आणि 3
- D. फक्त 1 आणि 2

Answer ||| B

byjusexamprep.com